

# ముక్తికోపనిషత్తు

శ్రుక్లయజుర్వేదం



: వ్యాఖ్యత :

“అభినవ వ్యాస” , “జ్ఞానప్రపూర్ణ”

శ్రీ దేవసెట్టి చలపతిరావు B.Sc[Ag]

వ్యవస్థాపకులు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన పీఠం : చిలకలూరిపేట.

Website : [WWW.SRICALAPATHIRAO.COM](http://WWW.SRICALAPATHIRAO.COM)

Email : [care@srichalapathirao.com](mailto:care@srichalapathirao.com)

Contact : +91 80085 39770 / +91 98862 65225

**పూజ్య గురుదేవులు**



**జ్ఞానప్రపూర్ణ**  
**శ్రీ దేవిసెట్టి చలపతిరావు గారు B.Sc., (Ag)**  
వ్యవస్థాపకులు : ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానపీఠం, చిలకలూరిపేట

Contact : (Mobile) 80085 39770 / (Land Line) 08647 254716

Email : [care@srichalathirao.com](mailto:care@srichalathirao.com)

Visit [www.srichalathirao.com](http://www.srichalathirao.com) to listen Pravachanas

# ముక్తికోపనిషత్తు

## : తొలిపలుకు :

ఉపనిషత్తులు వేదాలకు శిరస్సులనదగినవి. అవి జ్ఞాన భాండాగారాలు. భారతీయులకు పరమ ప్రమాణమైనవి. జ్ఞాన అనుష్ఠానానికి ఇవి మూల గ్రంథములు. పరమాత్మ యొక్క యదార్థ తత్వాన్ని తెలియజెప్పేవే ఈ ఉపనిషత్తులు. నాలుగు వేదాలలోను మొత్తం 1180 ఉపనిషత్తులున్నాయి.  $21+109+1000+50=1180$ . అయితే 108 ఉపనిషత్తులు ముఖ్యంగా ప్రచారంలో ఉన్నాయి. 108 అనే సంఖ్య బ్రహ్మాన్ని సూచించే సంఖ్య అని చెబుతారు. అందుకే జపమాల 108 పూసలతో ఉంటుంది.

అసలు ఈ 108 ఉపనిషత్తుల పేర్లు ఏ రకమైన సందేహం లేకుండా మనం తెలుసుకోగలగటానికి ఈ ముక్తికోపనిషత్తే మూల కారణంగా చెప్పవచ్చు.

మానవజాతికి ఆదర్శమూర్తియైన శ్రీరామచంద్రుడు పరమ భక్తాగ్రేసరుడైన ఆంజనేయుని కొరకు చెప్పబడిన ఈ ఉపనిషత్తులో ఈ 108 ఉపనిషత్తుల పేర్లు, వాటి యొక్క శాంతి మంత్రములు ఇవ్వబడినవి.

ఈ ఉపనిషత్తును ముక్తికోపనిషత్తు అని ఎందుకన్నారు? కొన్ని ఉపనిషత్తులకు వాటిలోని మొదటి మంత్రంలోని మొదటి పదం వల్ల ఆయా పేర్లు వచ్చినవి. ఉదా: ఈశ, కేన.

ఈ ఉపనిషత్తు ముక్తి నందుకొనుటకు సులభమైన రాజ మార్గాన్ని ప్రసాదించటం కారణంగా దీనికి ముక్తికోపనిషత్తు అనే పేరు వచ్చింది. ఇది సార్థక నామధేయం అని చెప్పవచ్చు.

ఎందుకంటే ఇందులో ముక్తిలోని రకాలు, సాయుజ్యముక్తి నందుకొనే విధానము విపులంగా వివరించబడినందున మోక్షార్థులైన వారికి ఇది చాలా ముఖ్యమైన ఉపనిషత్తు అని చెప్పవచ్చు.

108 ఉపనిషత్తులను 7 విభాగాలుగా చెప్పవచ్చు. అవి.

1. సన్యాస ఉపనిషత్తులు
2. యోగ ఉపనిషత్తులు
3. సామాన్య వేదాంత ఉపనిషత్తులు
4. వైష్ణవ ఉపనిషత్తులు
5. శైవ ఉపనిషత్తులు
6. శక్తి ఉపనిషత్తులు
7. దశోపనిషత్తులు

ఈశ, కేన, కఠ, ప్రశ్న, ముండక, మాండూక్య, తైత్తిరీయ, ఐతరేయ, ఛాందోగ్య, బృహదారణ్యక అనేవి దశోపనిషత్తులు. దశోపనిషత్తులకు ముగ్గురు ఆచార్యులు శంకర, రామానుజ, మధ్వాచార్యులు భాష్యాలు వ్రాయటం జరిగింది.

మోక్షార్థులకు ఇవి చాలా ప్రధానమైనవి. ఈ దశోపనిషత్తులు అవగాహన కావాలంటే సామాన్య వేదాంత ఉపనిషత్తులకు చెందిన ఈ ముక్తికోపనిషత్తును అధ్యయనం చేయటం ఎంతో ముఖ్యం. కొందరు 108వదైన ఈ ముక్తికోపనిషత్తును అధ్యయనం చేసిన తరువాతనే దశోపనిషత్తుల అధ్యయనానికి పూనుకుంటారు. కనుక ఇది చాలా ముఖ్యమైనది కనుకనే పూర్తిగా, విపులంగా, వివరంగా అందించటానికి చేసే ఈ ప్రయత్నాన్ని పరమాత్మ ఆశీర్వాదించి, అనుగ్రహించు గాక!

ఈ ఉపనిషత్తు పేరును మనం మాండూక్యోపనిషత్తును చెప్పకొనేటప్పుడు ప్రముఖంగా ప్రస్తావించటం జరిగింది. ఈ ఉపనిషత్తులోని "మాండూక్యమేకమేవాలం ముముక్షూణాం విముక్తయే" - అని శ్రీరామ చంద్రుడు ఆంజనేయునితో పలికిన పలుకు ద్వారా మాండూక్యోపనిషత్తు యొక్క ఆధిక్యతను తెలుసుకోవటం జరిగింది. ఇప్పుడు - గురువందనంతో ఉపనిషత్తును ప్రారంభిద్దాం.

**గురువందనం**

**ఓం నమో బ్రహ్మదిభ్యోః,**

**బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయ కర్తృభ్యోః,**

**వంశర్షిభ్యోః - నమో గురుభ్యోః నమో మహాద్భ్యః**

**ప్రతిపదార్థం :**

ఓం = నిరాకార నిర్గుణ పరమాత్మ!

ఈ జీవ జగత్తులకు ఆధార భూతుడైన పరమాత్మ!

నమః = (నీకు) నమస్కారము

బ్రహ్మదిభ్యః = చతుర్ముఖ బ్రహ్మ మొ || వారికి,

బ్రహ్మవిద్యా సంప్రదాయ కర్తృభ్యః = ముముక్షువులకు బ్రహ్మవిద్యను (ఉపనిషత్తుల జ్ఞానమును) అందించునట్టి గురుపరంపరకు,

వంశర్షిభ్యః = ఋషికులమునకు చెందిన మహా పురుషులకు,

నమో గురుభ్యోః = గురువులందరికి - ( ఈ జ్ఞాన మార్గానికి రావటానికి కారణ భూతులైన గురువులందరికి)

నమో మహాద్భ్యః = జీవన్ముక్తులు, భగవత్స్వరూపులు అయిన సన్నిహిత గురువులకు నమస్కారములు -

**వ్యాఖ్య:-** ఏ శాస్త్రాన్నైనా ప్రారంభించేటప్పుడు భగవంతుని స్మరించటం - గురువును స్మరించటం సాంప్రదాయం. భగవత్ స్మరణ ఎందుకు?



శాస్త్రాధ్యయనం నిరాటంకంగా సాగిపోవాలని, శాస్త్ర హృదయం బాగా అవగాహన కావాలని, శ్రవణం చేసేటప్పుడు అన్యమైన ఆలోచనలు లేకుండా మనస్సు శుద్ధంగా ఉండాలని, బుద్ధి సూక్ష్మంగా ఉండి శాస్త్రం యొక్క లోతులను చక్కగా గ్రహించాలని కోరుకుంటూ గురు శిష్యులు ఇలా భగవంతుని స్మరించటం సాంప్రదాయం. అందుకే ఇక్కడ ఓం అంటూ ప్రణవ నాదంతో నిరాకార నిర్గుణ పరమాత్మకు నమస్కరించటం జరిగింది. భగవంతుని అనుగ్రహం అడుగడుగునా ఉంటేనే ఆత్మజ్ఞానాన్ని గ్రహించటం సాధ్యమవుతుంది. ఇక గురుస్మరణ ఎందుకు? నిజంగా ఈ శాస్త్రాలన్నీ ఎలా వచ్చినవి? అసలు వేదమంత్రాలన్నీ ఎలా వచ్చినవి? వేద మంత్రాలను శ్రుతులు అన్నారు. శృతి అంటే విన్నది అని అర్థం. ఎవరు విన్నారు?

మహర్షులు, తపశ్శక్తి సంపన్నులు తీవ్రమైన ఏకాగ్రమైన తపోధ్యానంలో మనస్సు నిర్మలమై, నిశ్చలమై, విషయ శూన్యమై ఉన్నప్పుడు వారికి వినిపించినవే ఈ వేదమంత్రాలు - ఈ ఉపనిషత్ మంత్రాలు. అలా వినాలంటే ఎవరో చెప్పాలి గదా! ఎవరు చెప్పారు? బయటనుండి ఎవరూ చెప్పలేదు. తమ హృదయంలోనే ఉన్న పరమాత్మ నుండి వినిపించినవి. అందువల్ల ఇవి అపారుషేయాలు - పరమాత్మ వాక్కులు.

అవి మన దాకా ఎలా వచ్చినవి?

వాటిని విన్న మహర్షులు, మహాత్ములు వారి శిష్యులకు బోధిస్తే, వారు వారి శిష్యులకు బోధిస్తే - ఇలా గురు శిష్య పరంపరాగతంగా వచ్చినవి. మస్తకం నుండి మస్తకానికి వచ్చినవి. ఆ తరువాత కాలంలో మంత్రాలను గ్రంథస్థం చేయటం జరిగింది. అయితే వాటి లక్ష్యార్థాలను గ్రహించటం అంత తేలికకాదు. కనుక వాటిని

మహాత్ములైన గురువులు అవగాహన చేసుకొని, అనుభవానికి తెచ్చుకొని వారి శిష్యులకు బోధించటం, ఆ శిష్యుల సందేహాలను తీర్చటం జరిగింది. ఆ శిష్యులు తిరిగి గురువులై వారి శిష్యులకు బోధిస్తూ ఇలా గురు శిష్యవరంపరాగతంగా వచ్చినవి. వాటిని మన దాకా మన గురువులు తీసుకొచ్చి మనకర్థమయ్యే రీతిలో చెబుతున్నారు. కనుక వీరందరికీ ఋణ పడి ఉన్నాం. అందుకే గురు స్మరణ -

చతుర్ముఖ బ్రహ్మ నుండి శిష్యులకు, ముముక్షువులకు ఈ బ్రహ్మ విద్యను - ఉపనిషత్తులను అందించే గురువుల వరకు గల సమస్త గురువులకు నమస్కరిస్తూ ఆ ఋషి ఋణాన్ని తీర్చుకోవాలి.

ఈ ఉపనిషత్తుల జ్ఞానాన్ని అనుభవానికి తెచ్చుకొని జీవన్ముక్తులైన వారు మనకు ఆదర్శ పురుషులు గనుక వారికి నమస్కారం చెయ్యాలి. ఇలా బ్రహ్మ - మహర్షులు - తపోనిధులు - జీవన్ముక్తులు - చివరకు ఈ జ్ఞానాన్ని మనకు అందించే గురువులకు నమస్కారాలను తెలియజేస్తూ మన కృతజ్ఞతను తెలుపుకోవాలి. అందుకే ఈ గురుస్మరణ - ఈ గురువందనం.

### శాంతిపాఠం

ప్రతి ఉపనిషత్తు శాంతి మంత్రంతో ప్రారంభమవుతుంది. ఈ ఉపనిషత్తు శుక్ల యజుర్వేదానికి చెందినది. శుక్ల యజుర్వేదానికి శాంతి మంత్రం 'ఓం పూర్ణ మదః పూర్ణమిదం' - అనేదే. ఇప్పుడా శాంతి మంత్రాన్ని పఠిద్దాం.

**ఓం పూర్ణ మదః పూర్ణ మిదం**

**పూర్ణాత్ పూర్ణముదచ్యతే**

**పూర్ణస్య పూర్ణమాదాయ**

# పూర్ణమేవావ శిష్యతే

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః ||

## వ్రతిపదార్థం :

ఓం = పరమాత్మా!

అదః పూర్ణం = అది పూర్ణమైనది,

ఇదం పూర్ణం = ఇది పూర్ణమైనది,

పూర్ణాత్ = పూర్ణం నుండి,

పూర్ణం = పూర్ణం,

ఉదచ్యతే = ఉద్భవిస్తుంది,

పూర్ణస్య = పూర్ణమైనదాని నుండి,

పూర్ణం = పూర్ణమును,

ఆదాయ = తీసివేసినచో,

పూర్ణం ఏవ = పూర్ణం మాత్రమే,

అవశిష్యతే = మిగులుతుంది

భావం : అది పూర్ణమైనది, ఇది పూర్ణమైనది, పూర్ణం నుండియే పూర్ణం ఉద్భవిస్తుంది. పూర్ణమైనదాని నుండి పూర్ణాన్ని తీసివేస్తే పూర్ణమే మిగులుతుంది.

ఆధిదైవిక, ఆధిభౌతిక, ఆధ్యాత్మిక తాపములు శాంచించుగాక!

వ్యాఖ్య : ఇదీ ఈ ఉపనిషత్తు యొక్క విచిత్రమైన శాంతిమంత్రం. సాధారణంగా శాంతి మంత్రాలలో శరీర అవయవాలు పుష్టిని, తుష్టిని కలిగి ఉండాలని, మనస్సు నిర్మలంగా ఉండాలని, బుద్ధి వ్రసన్నంగా ఉండాలని, ఈ ఉపనిషత్తును అధ్యయనం చేయడానికి కూర్చున్న గురుశిష్యుల మధ్య చక్కని అవగాహన, సామరస్యమూ ఉండాలని, అధ్యయన కాలంలో ఎలాంటి విఘ్నాలు కలుగకుండా ఉండాలని భగవంతుని ప్రార్థించటం ఉంటుంది. కానీ ఇక్కడ



అలాంటి ప్రార్థన లేదు, వేడికోలు లేదు, శుభకామన లేదు. అందుకే  
ఇది ఒక విచిత్రమైన శాంతిమంత్రం.

మరి ఏముంది ఇందులో ?

పరమాత్మ ఎట్టివాడు ? ఈ ప్రపంచం ఎటువంటిది ? ఈ  
ప్రపంచం ఎలా వచ్చింది ? ఆ పరమాత్మకు, ఈ ప్రపంచానికి  
మధ్య సంబంధం ఏమిటి ? అనే విషయాలను తెలియజేస్తున్నది.

తద్వారా మనం అందుకోవలసిన లక్ష్యాన్ని నిర్దేశిస్తున్నది

అది పూర్ణం : అది అంటే అక్కడెక్కడో ఉన్నది, మనకు దూరంగా  
ఉన్నది అని. అదే పరమాత్మ. అజ్ఞానంలో ఉన్న మానవులందరికీ అది  
ఎక్కడున్నదో తెలియదు. ఎలా ఉన్నదో తెలియదు. ఆ పరమాత్మనే  
ఇక్కడ పూర్ణమైనది, నిండైనది, ఏ లోపాలు లేనిది, ఏ కొరతలు లేనిది  
అంటున్నారు.

పరమాత్మ నిత్యుడు, శాశ్వతుడు. అంటే ఎల్లప్పుడూ ఉండేవాడు.  
ఆయన అజుడు, అవ్యయుడు - పుట్టుకలేని వాడు, నాశనం లేనివాడు.  
ఆయనకు లేని సంపదలేదు. మనకు ఏది కావలసి వచ్చినా ఆయననే  
అర్థిస్తాం, ప్రార్థిస్తాం. ఆయన నుంచే పొందుతాం. పైగా ఆయన ఎన్ని  
సంపదలు ఇస్తున్నా ఆయనకు తరుగే ఉండదు. కామదేనువే.  
కల్పతరువే. ప్రాణులను ఈ లోకంలోకి పంపేముందే వారి  
అవసరాలు ఏముంటాయో అన్నీ ఏర్పాటు చేశాడు. మనకు  
కావలసిన గాలిని, నీటిని, వెలుగుని, అన్నాన్ని, ఆధారంగా  
భూమిని.... ఇలా అన్నీ ఇచ్చాడు. ఎంతమందిని ఇక్కడకు పంపినా  
ఎన్ని రకాల ప్రాణులను ఇక్కడకు పంపినా అందరికీ అన్నీ  
సమకూరేలా చూస్తున్నాడు. ఎప్పుడూ నోస్టాక్ బోర్డ్ పెట్టలేదు,  
పెట్టడు. గాలి అయిపోయింది, కొంచెం సేపు సర్దుకోండి,  
తయారుచేసి పంపిస్తాను, నీరు అయిపోయింది, కొన్ని రోజులు

సర్దుకోండి తయారుచేసి పంపిస్తాను, అని అన్నాడా ఎప్పుడైనా ?  
 అంటాడా అలాగ ? అనడు, అనలేడు, అనాల్సిన అవసరం లేదు.  
 ఆయన దగ్గరున్న సరుకేదీ అయిపోయేదికాదు. అసలు తయారు  
 చేయాల్సిన అవసరం కూడా లేదు. నిరంతరం తయారవుతూ  
 సప్లయి అవుతుంది. అందుకే ఆయన పూర్ణుడు, పరిపూర్ణుడు.

ఇది పూర్ణం : ఇది అంటే మనకు దగ్గరగా, అందుబాటులో ఉన్నది,  
 మనకు బాగా కనిపిస్తూ ఉన్నది, ఏమిటది ? ఈ జగత్తే, ఈ ప్రపంచమే.  
 ఈ ప్రపంచం కూడా పూర్ణమైనదే అంటున్నాడు. అదేమిటి ?  
 పరమాత్మ పూర్ణం అంటే బాగానే ఉందిగాని ఈ ప్రపంచం పూర్ణం  
 ఎట్లా అవుతుంది ? ఇక్కడెప్పుడూ అసంతృప్తి, కొరత, కోరికలు  
 బాధలు, కష్టాలు ఉంటూ ఉంటాయిగదా! మరి పూర్ణం ఎట్లా  
 అవుతుంది ?

నిజంగా మన స్వార్థాన్ని ప్రకృత బెట్టి నిష్పక్షపాతంగా ఈ  
 ప్రపంచాన్ని గనుక పరిశీలించినట్లయితే ఈ ప్రపంచం కూడా పూర్ణమే.  
 ఈ లోకంలోని ప్రాణులన్నింటికి కావలసిన సమస్త అవసరాలూ  
 కూడా ఇక్కడే పూర్తిగా ఉన్నాయి. శిశువు జన్మించేటప్పటికే తల్లిలో  
 పాలు తయారవుతున్నాయి. అందరికీ కావలసిన వెలుతురు, గాలి,  
 నీరు, భూమి అన్నీ సమిష్టిగా అనుభవించటానికి వీలుగా ఇక్కడే  
 ఏర్పాటు చేయబడి ఉన్నాయి. అయితే మనం స్వార్థంతో ఎక్కువగా  
 తీసుకుంటే మిగిలినవారికి అంతమేరకు తగ్గిపోతుంది. మార్కెట్ లో  
 సరుకు తక్కువగా ఉన్నప్పుడు మన అవసరాలను వీలైనంత వరకు  
 తగ్గించుకుంటే అందరికీ తగినంత అందుబాటులోకి వస్తుంది. కాని  
 కొందరు స్వార్థంతో, తమకు ఎప్పటికీ కొరత లేకుండా ఉండాలని,  
 అవసరానికి మించి నిల్వచేసుకుంటారు. అప్పుడు ఇతరులు కొందరికి  
 బాధ అవుతుంది. కనుక మన కష్టాలకు, బాధలకు కారణం మన

మావద్ద లభించే అన్ని పుస్తకముల వివరముల కొరకు ఈ క్రింది లింక్ (Link) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>

"ముక్తికోపనిషత్తు" గ్రంథంపై పూజ్య గురుదేవులు "శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావుగారు" చేసిన వ్యాఖ్య 260 పేజీలకు పైగా ఉన్న పుస్తకములు మా వద్ద లభించును.

EBOOK మీరు DOWNLOAD చేసుకొనుటకు రూ.250/- లేదా పుస్తకమును మేము మీ ఇంటికి పంపాలంటే (courier ఖర్చులు అదనం కలిపి) ONLINE లో చెల్లించుటకు -



Click and Pay through Paytm :

[http://srichalapathirao.com/images/paytm\\_QR\\_WWWSRICALAPATHIRAOCOM.png](http://srichalapathirao.com/images/paytm_QR_WWWSRICALAPATHIRAOCOM.png)

లేదా

మీకు మరేదైనా సందేహం ఉంటే [care@srichalapathirao.com](mailto:care@srichalapathirao.com) కు ఈమెయిల్ పంపగలరు లేదా +91 80085 39770 OR +91 95388 58115 నంబర్లకు ఫోన్ చేయగలరు

అన్ని పుస్తకములను లేదా కొన్ని పుస్తకములను లేదా గురుముఖతా ప్రవచనములను (వీడియో ప్రవచనముల కొరకు) శ్రవణం చేయుటకు DVD, External Hard Disk లేదా Audio CD , Pen Drive కొరకు ఈ క్రింది లింక్ (URL) పై క్లిక్ చేయండి :

<http://www.srichalapathirao.com/catalog>